

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА БЕЗПЕКА: ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

©2021 КРАМЧАНІНОВА М. Д., ВАХЛАКОВА В. В.

УДК 330.4
JEL: F01; F60; F63; F68; F69

Крамчанинова М. Д., Вахлакова В. В. Глобалізація та безпека: економічні, соціальні та політичні аспекти

Це дослідження підкреслює зростаючу важливість критичного вивчення ролі глобалізації в контексті проблеми забезпечення безпеки людини. У глобальних умовах відкритої економіки безпосередні зміни в характері економічної діяльності та соціальної взаємодії значно збільшують вагу та значення факторів, які впливають на соціальну, політичну й економічну стабільність. Шляхом аналізу даних, що відображають результати соціальних, економічних і політичних наслідків COVID-19, автори намагаються надати корисні уявлення про закономірності, що властиві економічним, соціальним і політичним процесам. Дослідження динаміки розвитку пандемії дозволяє більш детально дослідити зв'язок між економікою, соціальною безпекою та політичною стабільністю, звертаючи увагу на природу соціальних, економічних і політичних процесів та масштаби їх взаємозалежності. За результатами дослідження встановлено основні загрози, що виникають через пандемію у сфері економічної, соціальної та політичної складових національної безпеки. Показано, що соціальні, економічні та політичні сфери безпеки в державі є взаємопов'язаними. Через взаємозв'язок між ними відсутність стабілізації в одній із означених сфер здатна породжувати потенційну небезпеку та зміни негативного характеру в інших сферах. Більшість визначених авторами ризиків і загроз витікають один з одного, що робить їх також взаємопов'язаними. На думку авторів, суспільні очікування щодо політико-економічних взаємодій у сфері забезпечення національної та глобальної безпеки потребують від уряду суттєвих змін і трансформації погляду на важливі аспекти організації соціального, економічного та політичного життя суспільства, відповідно до глобальних викликів.

Ключові слова: глобалізація, економічна безпека, соціальна безпека, політична безпека, пандемія COVID-19, загрози, взаємозв'язки.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-16-21>

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Крамчанинова Майя Джемалівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Севєродонецьк, 93400, Україна)

E-mail: mdnarmania@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1829334/maia-kramchaninova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208303906>

Вахлакова Вікторія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Севєродонецьк, 93400, Україна)

E-mail: vaxlakovavvv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4991-9996>

UDC 330.4
JEL: F01; F60; F63; F68; F69

Kramchaninova M. D., Vakhakova V. V. Globalization and Security: The Economic, Social and Political Aspects

This research underlines the growing importance of critical studying the role of globalization in the context of the problem of ensuring human security. In the global open economy, direct changes in the nature of economic activity and social interaction significantly increase the weight and importance of the factors that affect social, political and economic stability. By carrying out an analysis of the data reflecting the results of the social, economic and political consequences of COVID-19, the authors try to provide useful insights into the patterns inherent in the economic, social and political processes. Studying the dynamics of pandemic development allows to examine in more detail the connection between the economy, social security and political stability, paying attention to the nature of social, economic and political processes and the scale of their interdependence. According to the results of the research, the main threats arising from the pandemic in the field of economic, social and political components of national security have been established. It is displayed that the social, economic and political security spheres within the State are interrelated. Due to the relationship between them, the lack of stabilization in one of these areas can generate potential danger and changes of negative nature in other areas. Most of the risks and threats identified by the authors flow out of each other, which makes them also interrelated. In the view of the authors, public expectations as to political and economic interactions in the field of ensuring national and global security require the government to make significant changes and transform its view on important aspects of the organization of social, economic and political life of society, in accordance with global challenges.

Keywords: globalization, economic security, social security, political security, COVID-19 pandemic, threats, relationships.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Kramchaninova Maiia D. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: mdnarmania@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1829334/maia-kramchaninova/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208303906>

Vakhakova Viktoriia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

E-mail: vaxlakovavvv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4991-9996>

У глобальному взаємопов'язаному та взаємозалежному світі економіка тісно пов'язана з політикою, формуючи внутрішнє функціонування суспільства та впливаючи на національну безпеку і геополітичне місце країни на міжнародному рівні.

Розвиток процесів глобалізації у світовій економіці відрізняється нерівномірністю, постійним збільшенням і ускладненням обсягу зовнішньоторговельних операцій. При цьому нестійкість національних фінансових систем, географічне розширення та стрімке зростання числа учасників ускладнює міжнародну співпрацю в рамках торговельно-економічних угод з товарообмінних операцій, вкладень капіталу в інвестиційні та інноваційні проекти за кордоном, роблячи міжнародні виробничо-торговельні стосунки більш складними.

Глобалізація також зіштовхнула світ з цілою низкою викликів, які носять досить стійкий, довгостроковий за своїм впливом і кумулятивний характер. Традиційно ці виклики проявляються у формі тенденцій у політичній, економічній, соціальній, технологічній та військовій сферах. Однак загальне посилення економічної спеціалізації та більш широкий поділ праці, що супроводжуються значним розширенням ринків і зростаючою економічною глобалізацією, роблять економічну діяльність більш схильною до різних ризиків.

У роботі [1] глобалізацію визначено як процес міжнародної інтеграції, такий, що має економічні, соціальні та політичні виміри. Проте слід зазначити, що зростання глобалізації також збільшує зміни безпосередньо в характері економічної діяльності, а також у соціальній взаємодії, що, своєю чергою, додає нові фактори, які можна оцінювати як загрози, які раніше не здавалися настільки небезпечними, у тому числі пандемії з безпрецедентними наслідками для глобальної економіки, політики та безпеки [2].

Вплив глобалізації на різні аспекти безпеки висвітлювали у своїх працях О. Гапонюк, С. Іншаков, І. Кордей, В. Ішак, К. Рудольф, А. Урсул та багато інших представників наукової спільноти. Але варто зазначити, що в сучасних умовах інтенсивної глобалізації збільшується кількість і вага факторів, які впливають на стабільність, стійкість і розвиток суспільства. Стабільність у цьому контексті доцільно розглядати як соціальну, політичну й економічну. Відсутність стабілізації навіть в одній із означених сфер породжує потенційну небезпеку, про що свідчать певні історичні прецеденти. Тому більш детальне дослідження різних аспектів взаємозв'язку і можливих наслідків, які виникають у сучасному суспільстві у зв'язку із загрозами у сфері глобальної безпеки, є актуальним і корисним для розвитку системи її забезпечення.

Мета статті полягає в дослідженні критичної ролі глобалізації у проблемі безпеки суспільства, її, посилюючого взаємодію, впливу на окремі, але пов'язані процеси – економічні, соціальні та політичні, через які розвиваються суспільні відносини.

У глобальному світі зі сталим розвитком національна та глобальна безпека матимуть ключове значення для подолання негативних тенденцій глобального розвитку.

Система забезпечення національної безпеки – це саморегулююча система, що відповідає за захист життєво важливих інтересів суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Критерії, які лежать в основі визначення національної безпеки країни, також визначають архітектуру системи своєчасного розпізнавання та відповідного реагування на реалізацію загроз.

Керуюча функція в системі національної безпеки належить державі та політичним елітам. Їх роль полягає в контролі та забезпеченні соціальної безпеки, у тому числі шляхом забезпечення економічної безпеки та, в кінцевому підсумку, все разом це забезпечує політичну стабільність і національну безпеку. При цьому всі ці види безпеки діалектично пов'язані між собою не тільки загальним поняттям «безпека», але і, в першу чергу, тим, що їх основним об'єктом є суспільство [3].

Стан соціальної сфери в суспільстві знаходиться в прямій залежності від стану економічної бази. Таким чином, соціальна безпека тісно пов'язана з економічною безпекою (іноді розглядається як її складова) і багато в чому визначає рівень життя населення.

Соціальна безпека заснована на принципі забезпечення гарантії соціального захисту, високого рівня життя та надаваних соціальних благ. Проблеми соціальної безпеки, як правило, обумовлені наявністю негативних економічних і соціально-політичних явищ, які спричиняють поляризацію суспільства та нарощують ризики політичної нестабільності, а отже, і загрози національній безпеці. Водночас, як відмічає М. Кальницька, під впливом соціальної безпеки розвиваються та формуються всі сфери життя, у тому числі й економічна складова. Тому окремо економічна та соціальна безпека в суспільстві, саме через складність їх взаємозв'язку, не можуть бути реалізованими [4].

Безпека людей і суспільства підвищується в міру зростання його продуктивних сил. Чим вищий рівень розвитку продуктивних сил, тим вищий рівень його захищеності. З іншого боку – безпека суспільства виступає вельми важливим модулятором науково-технічного прогресу та процесу інтенсифікації виробництва та є ефективним стимулятором зростання продуктивних сил суспільства [5]. Тому можливості економічного та соціального забезпечення на національному рівні забезпечують позитивний вплив на соціальний та економічний розвиток і зростання країни.

Система забезпечення економічної безпеки країни передбачає наявність механізму виявлення ситуацій, при яких параметри економічного розвитку, фактичні або прогнозовані, виходять за порогові

значення та починають представляти реальну загрозу суспільству та національним інтересам [6].

Очевидно, що національна політична, соціальна та економічна безпека впливає на міжнародні відносини та бізнес, міжнародну безпеку та стабільність, міжнародну торгівлю та інвестиції. Бізнес може піддаватися різноманітним політичним ризикам, включаючи: санкції, торговельне ембарго, конфіскацію або націоналізацію активів з боку уряду приймаючих країн та ін.

Ряд досліджень демонструє щільний зв'язок між економічною незахищеністю та внутрішньодержавними конфліктами. Ці два фактори – низький рівень економічних можливостей і занепад державної влади – доповнюють один одного [7].

Наявність певної та досить сильної залежності фактично будь-якого виду безпеки від ступеня захищеності та безпеки державної системи, рівня стабільності та безпеки політичної влади дослідив О. Мізер. Під політичною безпекою суспільства він розуміє стійкість його політичної системи, її реальну соціальну ефективність і зазначає, що має місце серйозна методологічна проблема, а саме: як чітко провести межу між діями політичної системи щодо суспільства (з метою забезпечення соціальної стабільності та сталого розвитку) і щодо самої себе (вже з метою забезпечення політичної стабільності стосовно існуючої політичної системи) [3].

Питання утримання влади майже завжди підтягує питання побудови політичної підтримки та легітимності заснованої на суперечливих відносинах між державною політичною елітою та власниками капіталів, що призводить до високого рівня ототожнення політичної та фінансової еліт [8] і породжує глибокі протиріччя. У ситуації, коли правлячі еліти мають спільний інтерес із певними підприємцями або бізнес-структурами, постає таке питання – чи здатні державні еліти, які отримують гроші в обмін на політику, вигідну окремим бізнес-інтересам, працювати на створення дійсно ефективної економіки, як того вимагають суспільні інтереси?

Зрозуміло, що ефективна стратегія розвитку вимагає продуктивної кооперації між бізнесом і владою. Але вибір і реалізація політики державних, правлячих еліт, а також їх взаємодія з бізнесом, яка сформована стимулами, що виникають виключно з прагнення залишатися при владі, є хибною та неприйнятною.

У той час, як суспільна сфера та приватні інтереси завжди розглядалися як чітко розділені, і завдання держави – переслідувати суспільні інтереси, що визначаються як сталий розвиток, важливо потурбуватися про те, щоб інтереси бізнесу об'єднувалися з активною політичною підтримкою, в основі вибору якої знаходиться суспільне благо.

Загалом, під політичною стабільністю та безпекою слід розуміти організованість, узгодженість, стійкість функціонування політичних структур і від-

носин, їх відповідність сформованій соціальній системі, здатність узгоджувати інтереси різних інститутів і груп суспільства, держави та всіх його громадян і адекватність запитам і настроям громадськості.

Очевидно, що політична стабільність і безпека суспільства є наслідком таких факторів, як соціальний порядок, високий ступінь довіри органам державної влади, гідний рівень і якість життя, безпека та здоров'я людей, що забезпечується діяльністю відповідних політичних інститутів.

Як підкреслює А. Веруш [9], специфіка політичної безпеки полягає в тому, що окремі, за своєю суттю, неполітичні загрози безпеці суспільства при неадекватному на них реагуванні переростають у політичні. Вони можуть зруйнувати соціально-політичну стабільність і потенційно здатні зруйнувати державу та суспільство.

Тому безпека суспільства значною мірою залежить від його політичної стабільності, а загрози політичній стабільності за певних умов стають загрозами безпеці суспільства в цілому. Політична нестабільність і конфлікти, своєю чергою, знеохочують інвестиції, що в подальшому впливає на національну економіку.

Аналізуючи вплив економіки на соціум, соціуму на політику або політики на соціум і економіку, так чи інакше виходимо на тристоронній зв'язок між ними. Ілюстративний приклад цього зв'язку наведено на *рис. 1*.

Зв'язок між економікою, безпекою та політичною стабільністю слід розглядати в динаміці, що допомагає зрозуміти поточний стан і зв'язки між цією тріадою. Ці взаємозв'язки в поєднанні з розширенням глобальної економічної взаємодії варто розглянути, наприклад, через призму впливу пандемії COVID-19, яка справила величезний вплив на світову економіку та серйозно протестувала міжнародні системи управління кризами.

Розвиток процесів глобалізації у світовій економіці відрізняється нерівномірністю, постійним збільшенням і ускладненням обсягу зовнішньоторговельних операцій. При цьому нестійкість національних фінансових систем, географічне розширення та стрімке зростання числа учасників робить міжнародні торговельно-економічні угоди з товарообмінних операцій, вкладень капіталу в інвестиційні та інноваційні проекти за кордоном більш складними та схильними до різних ризиків з непередбачуваними наслідками.

Пандемія COVID-19 вплинула на пріоритети національної та глобальної безпеки, перевірила готовність традиційних систем соціальної й економічної безпеки таким чином, що підняла питання про саму концепцію національної безпеки, змусивши уряди розробити надзвичайні стратегії боротьби.

Торговельні обмеження у відповідь на поточні глобальні медичні та соціальні кризи завдали найпо-

Рис. 1. Взаємозв'язки між складовими національної безпеки

тужнішого економічного удару по всьому світу. Щоб зупинити поширення вірусу, країни ввели жорсткі обмеження на пересування. Це майже повністю зупинило економічну активність і обрушило міжнародну торгівлю, посиливши накопичені раніше економічні проблеми.

Різке уповільнення економіки, яке ми зараз спостерігаємо, несе важкопрогнозовані втрати з такою ж важкопрогнозованою тривалістю. Дослідження, спрямовані на оцінку втрат, які зазнає економіка через пандемію, прогнозують, що негативний економічний ефект, викликаний ними, триватиме від 3 до 4 років [10].

Коллективні заходи реагування на пандемію, на тлі невизначеності щодо епідеміології вірусу та його впливу на громадське здоров'я й економічну діяльність, значною мірою залежать від переважаючих політичних систем і різноманітних цілей правлячих еліт. Це привело до помітних відмінностей у методах, що застосовуються урядами різних країн для боротьби з поширенням COVID-19.

Швидкість і непередбачуваність поширення COVID-19, брак інформації про наслідки реалізації цієї загрози змушує уряди шукати оптимальний баланс між швидкими діями з протидії пандемії та захистом від надмірної поспішності прийняття непопулярних рішень, які можуть у багато разів погіршити економічне становище. Як відзначено у [2], заходи боротьби з пандемією пов'язані з економічно болючими побічними ефектами та значно ускладнюють міжнародні торговельні відносини та рух потоків товарів і послуг між країнами.

Водночас спроба встановити «правильний пріоритет» між витратами у сфері охорони здоров'я та

економічними витратами може бути сприйнята як морально неприйнятна. Пріоритет здається цілком очевидним, якщо взяти до уваги недоречність порівняння людських витрат з матеріальними. Але в реальному житті економічні витрати майже завжди є людськими витратами та сприяють стрімкому вимиванню людського капіталу на депресивних ринках праці в результаті втрати роботи, кар'єри та можливості навчання.

Пандемія викликала швидке припинення регулярних моделей соціальної взаємодії, які є основою економічної та соціальної діяльності. Переважна частина населення через обов'язкове соціальне дистанціювання зіткнулася з порушенням нормальних ритмів повсякденного життя, з тривалими перервами в роботі, навчанні та соціальних відносинах. Такий перебіг подій здатен підірвати довіру до державних інститутів, яка може змінюватися залежно від сприйняття реакції уряду та його ефективності під час пандемії, а необхідність усунути економічні диспропорції за допомогою структурних реформ створює ризики для соціальної стабільності, провокуючи непередбачувану політичну, економічну та соціальну динаміку через політичні зміни.

Політичні наслідки пандемії як у країнах, що розвиваються, так і в країнах з розвинутою економікою можуть бути такими ж значними, як і економічні.

Якщо розглядати економічну складову національної безпеки як у [11]: енергетична безпека, зовнішньоторговельна, інноваційно-інвестиційна та соціальна безпека, – то пандемія вплинула на кожну з них, а через це – і на політичну безпеку.

Уповільнення економічної активності через COVID-19 викликало ризик масштабної рецесії та

зростання соціальної напруженості, у країнах збільшуються ризики виникнення більш масштабних соціальних хвилювань, що загрожують політичному устрою. Додатково такий сценарій несе загрози для країн з уже наявними осередками конфлікту та високим рівнем енергетичної залежності [12].

Отже, пандемія являє собою серйозну загрозу фізичній безпеці людини, економічній безпеці та довірі до державних установ. Ці загрози можуть впливати на когнітивні та поведінкові результати в контексті прийняття фінансових рішень, політичної поведінки та поведінки з іншими.

Ефективні соціальні та економічні зусилля повинні бути спрямовані на негайну протидію загрозам (табл. 1), що передбачає створення умов для збільшення міжнародної торгівлі, прямих іноземних інвестицій у національну економіку, а також інвестицій у людський капітал.

що соціальні економічні та політичні проблеми безпеки в державі взаємопов'язані. Через взаємозв'язок між ними, відсутність стабілізації навіть в одній із означених сфер здатна породжувати потенційну небезпеку в інших.

За результатами визначено:

- ✦ взаємозв'язки між складовими національної безпеки;
- ✦ основні загрози економічній, соціальній і політичній безпеці.

Встановлено, що багато ризиків і загроз витікають з інших, підкреслюючи глибину їх взаємозв'язку в контексті забезпечення соціальної, економічної та політичної безпеки. Очікування щодо політико-економічних взаємодій у сфері безпеки суспільства потребує зміни погляду урядів на важливі аспекти організації соціального, економічного та політичного життя в глобальних умовах. ■

Таблиця 1

Загрози у сфері економічної соціальної та політичної безпеки

Економічна безпека	Соціальна безпека	Політична безпека
<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> – скорочення торгівлі; – зростання ризиків у глобальних ланцюжках поставок; – падіння рівня податків; – ризик банкрутств; – зростання безробіття; – вимивання людського капіталу; – зниження на тлі кризи рівня прямих іноземних інвестицій (ПІІ); – ризик виникнення дефіциту торгового фінансування 	<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> – охорона здоров'я, психічне здоров'я; – недостатня забезпеченість фармацевтичними та іншими товарами медичного призначення; – падіння рівня життя; – зниження зайнятості; – відсутність адекватної запитам цифрової інфраструктури та грамотності 	<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> – скорочення оподаткованої бази; – ризик соціальних хвилювань; – втрата управління (репутаційні втрати); – зростання політичного сентименту до економічного суверенітету та посилення протекціонізму

Можна відзначити, що багато ризиків і загроз витікають із інших, підкреслюючи глибину їх взаємозв'язку для соціальної, економічної та політичної безпеки. Ці загрози стали реальністю та в сукупності спричиняють глобальну нестабільність.

Світ спостерігає яскраву демонстрацію того, як системні та ситуативні фактори в політичній, соціальній та економічній сферах можуть нашаровуватися, щоб викликати або посилити вже існуючі кризові явища, змушуючи уряди змінювати погляди на багато аспектів у сфері організації соціального, економічного та політичного життя в умовах глобалізації.

ВИСНОВКИ

Відкрита економіка та масштаби взаємозалежності, які формуються під впливом взаємних інтересів, відіграють важливу роль у питаннях забезпечення безпеки суспільства. У глобальних умовах значно збільшується вага факторів, які впливають на соціальну, політичну й економічну стабільність. Показано,

ЛІТЕРАТУРА

1. Dreher, A. Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization. *Applied economics*. 2006. Vol. 38. Iss. 10. P. 1091–1110. DOI: <https://doi.org/10.1080/00036840500392078>
2. Крамчанинова М. Д., Вахлакова В. В. Пандемія як загрози нового типу для економічної безпеки в умовах глобалізації. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-18-23>
3. Мизер А. А. Политическая безопасность государства: постановка проблемы. *Научные и образовательные проблемы гражданской защиты*. 2012. № 1. С. 89–95. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-bezopasnost-gosudarstva-postanovka-problemy>
4. Кальницька М. А. Соціальна безпека: поняття та загрози в контексті взаємозв'язку з економічною безпекою. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 126–130. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/16_2017/28.pdf

5. Тринько Р. І. До питання про категорію «безпеки» // Актуальні проблеми економічної безпеки в контексті трансформації ринкової економіки : збірник матеріалів міжвузівської наук.-практ. конф. (м. Львів, 10 грудня 2015 р.). Львів : Ліга-Прес, 2015. С. 64–66.
  6. Тимофеев Ю. А., Бажутина И. Р. Финансовая безопасность – важнейший элемент экономической безопасности страны. *Вестник Удмуртского университета. Серия «Правоведение»*. 2005. № 6. С. 60–68.
  7. Sambanis, N. A Review of Recent Advances and Future Directions in the Quantitative Literature on Civil War. *Defense and Peace Economics*. 2002. Vol. 13. Iss. 3. P. 215–243.
DOI: <https://doi.org/10.1080/10242690210976>
  8. Tanjević, N. The Interconnection and Mutual Dependence between Politics and the Economy: a Special Type of Economic Crime. *Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe*. 2013. Vol. 16. No. 2. P. 143–152.
  9. Веруш А. И. Понятие социально-политической безопасности и ее основные элементы. *Философско-гуманитарные науки*. 2017. Вып. 16. С. 43–49. URL: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/183786/1/Веруш_Полит_17-043-049.pdf
  10. McKibben, W. J., Sidorenko, A. A. Global Macroeconomic Consequences of Pandemic Influenza. Sydney, Australia: Lowy Institute for International Policy, 2006. URL: <https://cama.crawford.anu.edu.au/pdf/working-papers/2006/262006.pdf>
  11. Stukalo, N., Steblianko, I., Simakhova, A., Doroshkevych, V. Trends in economic and social security at national and European level: interrelationships, threats and opportunities. *Journal Security and Sustainability Issues*. 2018. Vol. 8. No. 2. P. 199–208.
DOI: [10.9770/jssi.2018.8.2\(7\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2018.8.2(7))
  12. Semenenko, I. Energy security of Ukraine in the context of its sustainable development. *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*. 2016. Vol. 11. No. 3. P. 537–555.
DOI: <https://doi.org/10.12775/EQUIL.2016.024>
- Kramchaninova, M. D., and Vakhlakova, V. V. "Pandemii yak zahrozy novoho typu dlia ekonomichnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii" [Pandemics as a New Type of Threat to Economic Security in the Context of Globalization]. *Biznes Inform*, no. 11 (2020): 18-23.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-18-23>
- McKibben, W. J., and Sidorenko, A. A. "Global Macroeconomic Consequences of Pandemic Influenza". Sydney, Australia: Lowy Institute for International Policy, 2006. <https://cama.crawford.anu.edu.au/pdf/working-papers/2006/262006.pdf>
- Mizer, A. A. "Politicheskaya bezopasnost gosudarstva: postanovka problemy" [Political Security of the State: Problem Statement]. *Nauchnyye i obrazovatelnyye problemy grazhdanskoj zashchity*, no. 1 (2012): 89-95. <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-bezopasnost-gosudarstva-postanovka-problemy>
- Sambanis, N. "A Review of Recent Advances and Future Directions in the Quantitative Literature on Civil War". *Defense and Peace Economics*, vol. 13, no. 3 (2002): 215-243. DOI: <https://doi.org/10.1080/10242690210976>
- Semenenko, I. "Energy security of Ukraine in the context of its sustainable development". *Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, vol. 11, no. 3 (2016): 537-555.
DOI: <https://doi.org/10.12775/EQUIL.2016.024>
- Stukalo, N. et al. "Trends in economic and social security at national and European level: interrelationships, threats and opportunities". *Journal Security and Sustainability Issues*, vol. 8, no. 2 (2018): 199-208.
DOI: [10.9770/jssi.2018.8.2\(7\)](https://doi.org/10.9770/jssi.2018.8.2(7))
- Tanjevic, N. "The Interconnection and Mutual Dependence between Politics and the Economy: a Special Type of Economic Crime". *Journal for Labour and Social Affairs in Eastern Europe*, vol. 16, no. 2 (2013): 143-152.
- Timofeyev, Yu. A., and Bazhutina, I. R. "Finansovaya bezopasnost – vazhneyshiy element ekonomicheskoy bezopasnosti strany" [Financial Security Is the Most Important Element of the Country's Economic Security]. *Vestnik Udmurtskogo universiteta. Seriya «Pravovedeniye»*, no. 6 (2005): 60-68.
- Trynko, R. I. "Do pytannia pro katehoriuu «bezpeky»" [To the Question of the Category of "Security"]. In *Aktualni problemy ekonomichnoi bezpeky v konteksti transformatsii rynkovoї ekonomiky*, 64-66. Lviv: Liha-Pres, 2015.
- Verush, A. I. "Ponyatiye sotsialno-politicheskoy bezopasnosti i yee osnovnyye elementy" [The Concept of Social and Political Security and its Main Components]. *Filosofovsko-gumanitarnyye nauki*. 2017. https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/183786/1/Веруш_Полит_17-043-049.pdf

REFERENCES

- Dreher, A. "Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization". *Applied economics*, vol. 38, no. 10 (2006): 1091-1110.
DOI: <https://doi.org/10.1080/00036840500392078>
- Kalnytyska, M. A. "Sotsialna bezpeka: poniattia ta zahrozy v konteksti vzaiemozviazku z ekonomichnoiu bezpekoiu" [Social Security: Concept and Threats in the Context of the Interrelation with Economic Security]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, is. 16 (2017): 126-130. http://bses.in.ua/journals/2017/16_2017/28.pdf